

gang. Tilsammen kan vi peke ut mange kjente navn, minnes tidligere turer, og plutselig er flere nye under planlegging.

Så privilegerte vi er! Og så utrolig mye vi har å ta vare på, slik at vi også i framtida kan få glede oss over turer som denne. Samtidig som vi også har ansvar for å lære andre å bli glad i å ferdes ansvarlig i fjellet på naturens egne premisser. Vi vil ikke ha gondolbane til toppen av Vengetind med restaurant på toppen og et broket turistmylder, slik vi møter det i enkelte andre land. La oss ha råd til å la fjellområder ligge akkurat så tilgjengelig som vi finner dem nå. Vegbygginga har alt krympet avstandene også i høgfjellet, men la oss beholde de mulighetene vi har igjen til å kunne ta oss fram på egen hånd i urørt terreng, ut fra egne forutsetninger.

Tida går fort slike dager. Det er på tide å rive seg løs fra tankeflukten og komme seg ned. Det går en såkalt «normalveg» hit også, hvor det ikke er nødvendig å sikre. Denne skal vi gå ned. Stort sett er ruta gjort lett synlig ved hjelp av varding eller svak sti gjennom ura. Men det er bratt og mye løst fjell, så det gjelder å ta det med ro og være forsiktig så ikke stein løsner. Steinsprang er antakelig den største faren på slike turer. En uskyldig liten stein kan løse ut andre når den triller nedover. Disse får stadig større fart ned brattlandet samtidig som de sprer seg til alle kanter, hviner gjennom lufta og kan være livsfarlige å bli truffet av. Når fareropot «stein» lyder er det best å søke dekning og ha hjelmen på seg fortsatt. Det går som oftest bra. Sjøl om det ikke er like praktisk å hete Stein i alle situasjoner.

Snart stod det bare igjen å nyte sklituren ned noen lange snørenner på våt sommersnø med perfekte styringsmuligheter. De siste restene av kjeks og sjokolade ble fortært i det sola forsvant bak Holstind, før siste etappe til konfeksjonsfabrikken og glovarm brennsnut (den sunnmørske versjon av kjøttsuppe) ble unnagjort.

Langtidsplanen for Trondhjems Turistforening.

Av ERIK STABELL, medlem
av langtidsplanleggingsutvalget i TT

Langtidsplanen for Trondhjems Turistforenings virksomhet, som ble lagt fram på TT's generalforsamling i 1981, omfatter mer enn en plan for tiltakene på TT's hytter. Men kanskje har denne delen spesiell interesse for dem som ferdes i fjellet.

Planen skal være retningsgivende for administrasjonen, styret og alle andre instanser innenfor TT. Det vil etterhvert dukke opp forhold som gjør at det er nødvendig å endre prioriteringslista for tiltak på hyttene. Derfor vil planen med jevne mellomrom bli revidert (hvert 2. år for økonomien, hvert 4. for tiltakene på hyttene).

Den vedlikeholdsmessige situasjonen på endel av hyttene er dårlig. Hyttene har mangler i forhold til lover og forskrifter når det gjelder forhold for betjening, brannsikring, vannforsyning og avløp. Behovet for kapasitetsøkning er prekært på en hytte, Ramsjøhytta. Prioriteringa på kort sikt gir seg derfor selv: Det må satses på opprustning, ombygging og nybygging av eksisterende hytter slik at de kommer opp på en generelt bedre vedlikeholdsmessig standard, tilfredsstillende offentlige krav og bestemmelser som gjelder for slike overnattingssteder og får en akseptabel overnattingskapasitet.

Generelle målsettinger

Planen omfatter tiltak for perioden fram til 1990. I den generelle målsettinga for hyttene legges det vekt på først og fremst å bringe hyttene opp på en akseptabel vedlikeholdsmessig standard. En har ikke funnet det ønskelig eller nødvendig å endre driftsformene

på noen av hyttene i noen særlig grad. Planen forutsetter at krav i lover og forskrifter når det gjelder forhold for betjeninga, avløpsforhold, brannsikring osv. følges opp. Det er en målsetting at alle de betjente hyttene innen planperioden skal ha sjølvbetjeningskvarterer med god kapasitet (10-15 senger). Den eneste nye hytta som forutsettes bygd innen 1990, er en hytte som skal forbinde Sylene med Femundsmarka og supplere hyttenettet mellom Nedalshytta, Vektarhaugen, Kjøli og de ubetjente hyttene på svensk side. Den må ligge i området Didalen - Vigelsjøen.

På lengre sikt (utover 1990) legger planen opp til at det drøftes utvidelser av hyttenettet i Trollheimen og Sylene. Aktuelle steder for nye sjølvbetjente hytter er området nord for Rinnhatten, øverst i Vindøldalen og mellom Oppdal, Gisnadalen og Nerskogen. I Sylene kan suppleringer være aktuelle sørover mot Aursunden og vestover fra Haltdalen mot Brøttem. Det skal også vurderes om TT skal sikre et nett av betjente, sjølvbetjente eller ubetjente hytter mellom Røros - Oppdal og Rondane/Dovrefjell. På lengre sikt kan det være aktuelt å endre driftsformen på noen av hyttene.

Målsetting for hyttene

I langtidsplanen er det også satt opp endel målsettinger for sengekapasitet, størrelse på oppholdsrom osv. Slike målsettinger er satt opp for å ha en målestokk for når det er behov for utvidelse av hyttene.

Det er ønskelig at hyttene bare på de aller travleste dagene i sesongen når opp mot dobbelt belegg, og at hytta bare over mindre deler av sesongen når opp mot belegg på 30% av sengekapasiteten.

De fleste sengene på hyttene bør være i 3-5-sengsrom. Det bør finnes noen 2-sengsrom på hver hytte. Effektive sengeavdelinger bør heller bygges som små 4-6-sengsrom enn sovesaler eller flatsengloft.

Det er ønskelig at det i oppholdsrommene er romslig plass for det antall gjester som svarer til sengetallet. Store hytter bør ha flere oppholdsavdelinger framfor en stor stue. Spisestuekapasiteten bør ligge på om lag 2/3 av sengetallet.

Både for kjøkkenavdelinger og betjeningsrom regulerer krav i

lover og forskrifter størrelse og standard. Det er målet å tilfredsstill disse kravene, bl.a. bygge opp betjeningsavdelinger slik at full betjening har ett- eller tosenksom og oppholdsrom.

På lengre sikt er det målsettinga at alle hyttene skal ha fullverdige dusj- og badstuavdelinger med separat varmtvannsbereder for gjestene. Det skal legges opp til at de som ønsker det, skal kunne vaske og stelle seg på soverommene.

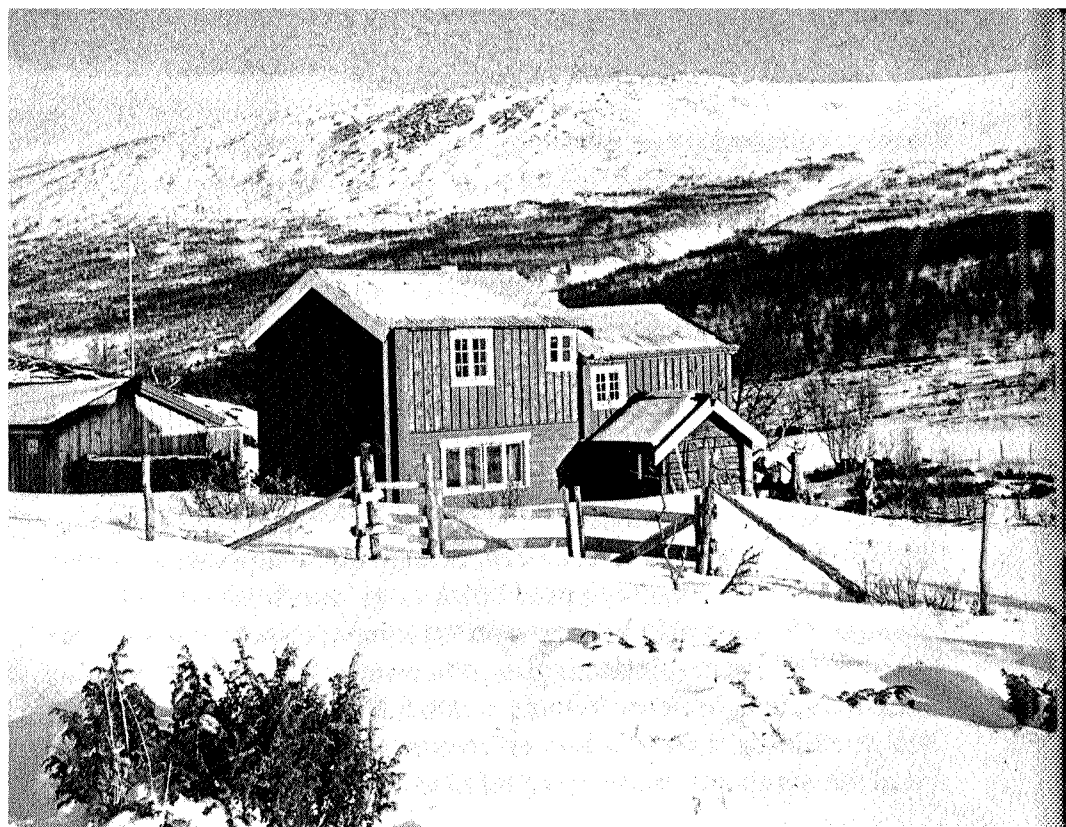
Skjerpete krav til rensing av avløp gjør at TT etterhvert må utbedre avløpsanleggene på hyttene. Store merutgifter ved tilkopling av vannklosetter til renseanlegg, gjør at en ikke kan basere seg på vannklosetter på hyttene. Det er aktuelt å bygge multronstoletter og enkle renseanlegg for avløpsvatnet. Utbedringa må ta til der avløpsforholdene er minst akseptable.

Krav til belysning i hyttene og ønsket om å disponere noe strøm til samband og på kjøkken, gjør at bensindrevne aggregater vil bli prøvd ut på de betjente hyttene som ikke kan få innlagt elektrisitet på noen billig måte. Det er en målsetting at alle betjente hytter skal ha samband med vanlig telefon eller mobiltelefon.

Tiltak på hyttene

Utvalget som har arbeidet med langtidsplanen, har registrert hvilke tiltak det er behov for på hver enkelt av TT's hytter, og forsøkt å finne fram til i hvilken rekkefølge tiltakene bør gjennomføres. Vi skal her referere hvilke tiltak som er vurdert for hver enkelt hytte og hvordan tiltakene er prioritert. Tiltakene er prioritert i 4 grupper:

Tiltak av *1. prioritet* er tiltak som det er helt nødvendig å få gjennomført. Opprettinga av fundamentene på Ramsjøen er typisk for tiltakene under denne gruppen. Tidsrammen for gruppen er satt til 1-2 år. *2. prioritets* tiltak er det behov for å gjennomføre så snart som mulig. Bygging av sjølvbetjeningsavdeling på Jøldalshytta er et tiltak under denne gruppen. Tidsrammen som er antydnet er 3-5 år. Ominnredning av kjøkkenet på Schulzhytta er typisk for tiltak av *3. prioritet*. Gruppen omfatter tiltak som skal gi hyttene en jevnere og mer tilfredsstillende størrelse og standard. Tidsperspektivet for gjennomføring er antydnet til 6-7 år. *4. prioritets* tiltak omfatter bl.a. utbedring av hyttenes dusj- og badstuavdelinger. Gruppen omfatter bl.a. enkle

Dindalshytta i mars med Soløffjellet bak.

(Roar Nålsund)

tiltak som skal bedre standarden på hyttene. Tidsperspektivet er 8-10 år.

Hvor lang tid det vil ta for å gjennomføre tiltakene som er satt opp i planen, er helt avhengig av Turistforeningens økonomi og drift, og i hvilken grad TT vil få økonomisk støtte til å gjennomføre tiltakene. Også rekkefølgen på tiltakene kan bli påvirket av økonomiens utvikling og til hvilken type tiltak vi kan få støtte til. Vi har også erfaring for at det vil dukke opp bygningsmessige problemer, nedlegging av kvarterer osv. som må gjøre at prioriteringa må endres, selv om vi i dag mener vi har ganske god oversikt over hyttenes tilstand, hyttenes størrelse i forhold til belegget, status for kvarteravtaler osv.

Hyttene i Trollheimen

Gjevilvasshytta er rustet opp til en høg standard vedlikeholdsmessig, når det gjelder soverom og oppholdsrom for gjestene og

når det gjelder forholdene for betjeninga. Det er et ønske at den nye soveromsavdelinga for betjeninga skal tas i bruk til sjølvbetjeningsavdeling utenom sesongene. Som 4. prioritets tiltak er satt opp utbedring av sanitæravdelinga og utvidelse av sengekapasiteten

På *Jøldalshytta* er det problemer med avløpet. En regner med at renseanlegget vil fungere brukbart når vannklosettene erstattes med multronstoalletter. Dette tiltaket har 1. prioritet. Som 2. prioritet kommer bygging av kombinert betjenings- og sjølvbetjeningsavdeling. Utbedring av sanitærrommene har 4. prioritet.

På *Trollheimshytta* har ombygging av utedoene til multronstoalletter 1. prioritet. Utbedring av vassforsyninga (bedre trykk) og bygging av ny eller utvidet kombinert betjenings- og sjølvbetjeningsavdeling er gitt 3. prioritet.

Dindalshytta har vært en meget kald hytte om vinteren. Hytta vil være ferdig isolert kledd og opprustet til sommeren 1982. Hytta er låst med DNT standardlås for sjølvbetjente hytter fra 1.1.82. Sikring av fundamenter og ombygging av utedo til multronsdo har 3. prioritet.

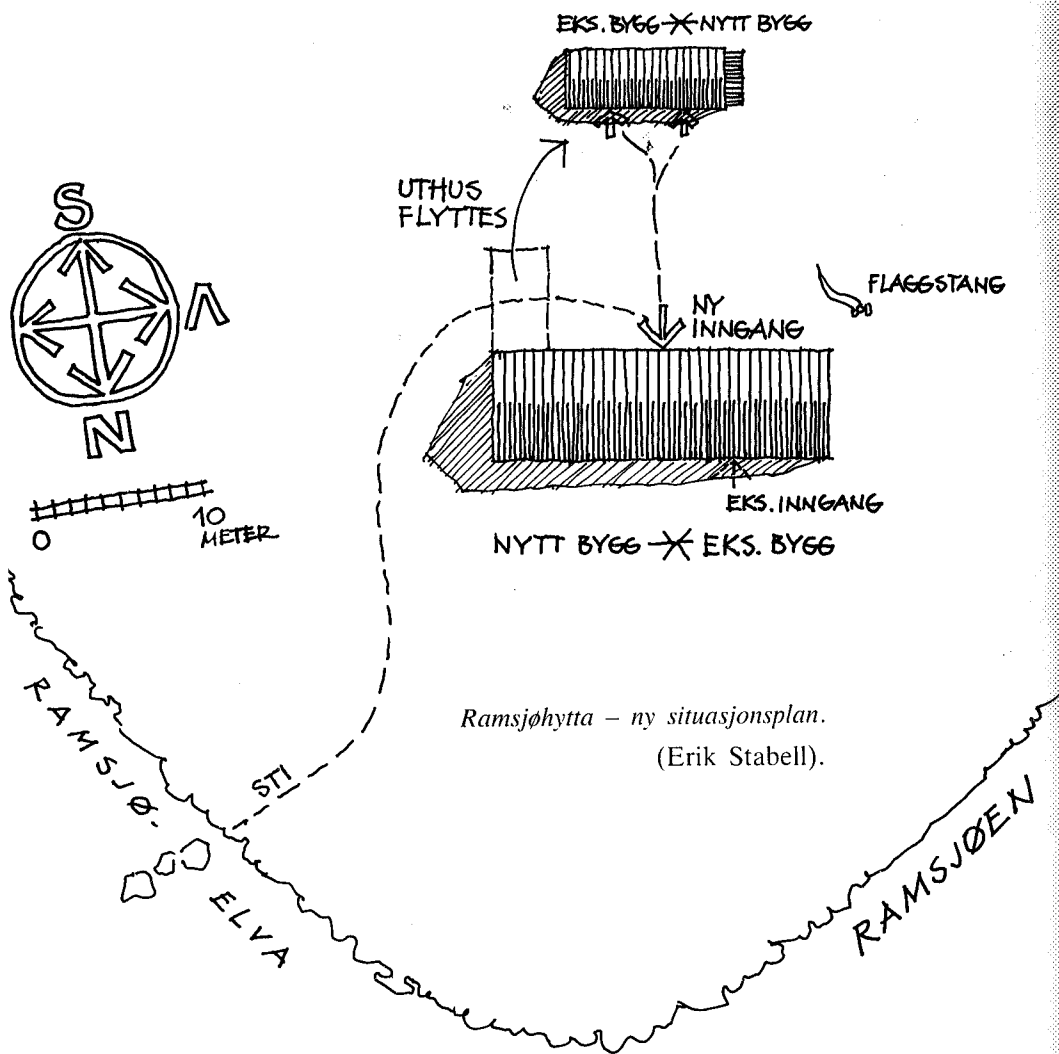
Orkelsjøhytta skal sikres mot videre forfall. Nødvendig skifting av råtne deler i vegger, utbedring av tak osv. med tanke på at hytta skal åpnes for bruk igjen, har 1. prioritet (og vil ventelig bli utført sommeren 1982).

Nøstebu, TT's vindskydd på ruta mellom Trollehimshytta og Kårvatn, vil bli rustet opp med det første (tiltaket ble ved en feil ikke tatt med i langtidsplanens prioritering).

På *Bårdsgarden* har TT avtale om sjølvbetjeningskvarter. Fra 1982 vil det være en del av hovedbygget som er sjølvbetjeningskvarter med noe større sengekapasitet enn i det eksisterende kvarteret i eldhuset.

De som driver det betjente kvarteret på *Kårvatn* er interessert i å avrunde drifta i løpet av noen år. Som 1. prioritets tiltak er avsatt midler for å sikre et sjølvbetjent kvarter i Todalen, fortrinnsvis på Kårvatn.

I *Innerdalen* har det de senere år bare vært ubetjent overnatting på Innerdalshytta i påska. Det skal arbeides for å sikre et fullverdig kvarter i Innerdalen også vinterstid, f.eks. som et sjølvbetjent kvarter på Innerdalshytta.

Hyttene i Sylene

På *Nedalshytta* måtte hele renseanlegget bygges om ca. 10 år etter bygging. For å hindre at fornyelse av renseanlegget stadig blir nødvendig på grunn av tilstopping, vil utedoene bli utbedret og vurdert tatt i bruk i deler av året istedenfor vannklosettene. Overgang til utedoer har fått 1. prioritet.

Schulzhytta har en fuktig kjeller. Ventilering av kjeller over tak for å unngå råte har 1. prioritet. Det er stort behov for å ominnrede kjøkkenet, utbedre «Hummelfussin» (delen av hytta

som er i en etasje), og lage en vinterinngang som ikke blir begravet av store snømengder. Disse endringene har fått 3. prioritet. Utbedring av sanitærommene har 4. prioritet.

Perfeksjonering av vassverket på *Stor-Erikvollen* har 1. prioritet sammen med bygging av lager for gass og utbedring av utedoene. Utbedring av kjøkkeninngang, utbedring av en nødutgang og utvidelse av kombinert betjenings- og sjølvbetjeningsavdeling har 3. prioritet. Bedring av sanitærommene har 4. prioritet.

Græslhytta har for dårlige fundamenter, som må utbedres raskt. Dette tiltaket har 1. prioritet. 2. prioritet har nedføring av tak (i gang og evt. i stua) for å lette oppvarminga av hytta og redusere vedforbruket, og bygging av flere senger.

På *Kjølihytta* er også nedføring av taket satt opp med 2. prioritet. 2. prioritet har også utbedring og ombygging av uthuset.

Ramsjøhytta står foran store byggearbeider. Hytta er fundamentert for dårlig og har for liten sengekapasitet. Utbedring av fundamenter og utvidelse av hytta fra 8 til 24 senger er satt opp med 1. prioritet og vil bli gjennomført i løpet av 1982 og første halvår 1983.

Avtalen om sjølvbetjeningskvarter på *Vektarhaugen* gjelder ennå ikke for påska. Det er et ønske å ha midler til disposisjon for å sikre at avtalen så snart som mulig kan utvides til også å gjelde påska. Dette er et tiltak som har 1. prioritet.

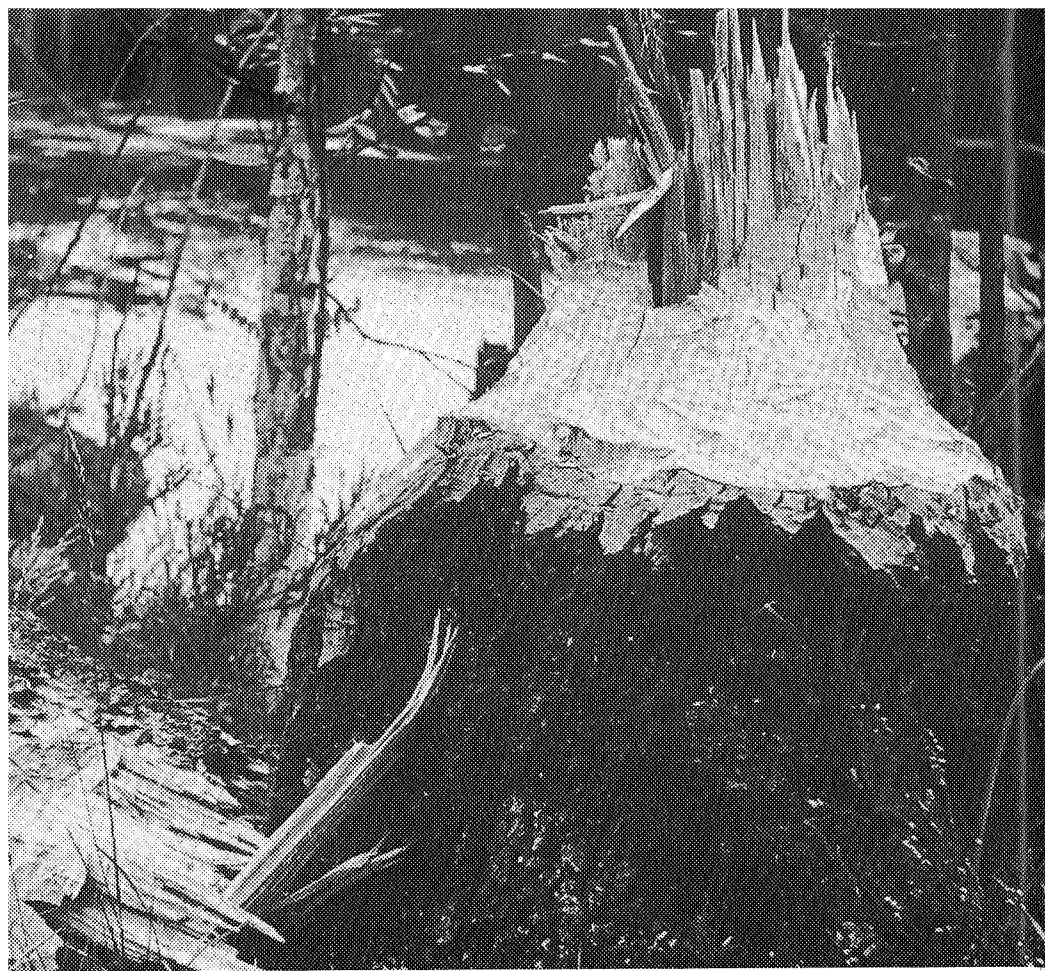
I *Aunegrenda* er det ønskelig å sikre en alternativ kvartersavtale som erstatning for *Nordpå*, enten som betjent eller sjølvbetjent kvarter.

I *Stordalen* ønsker en å opprettholde nåværende kvarter. Dersom denne kvartersavtalen må opphøre, må det sikres en ny avtale om sjølvbetjent kvarter ved Rotvoll eller i Kluksdalen.

Bygging av ny hytte eller opprettelse av leie- eller kvartersavtale for sikring av et sjølvbetjeningshytte med 10-12 senger i *Didalen-/Vigelsjøtraktene* har 4. prioritet.

Gjennomføring

Problemene med å holde foreningens store bygningsmasse i en god nok stand og de omfattende tiltak som må gjennomføres på hyttene i tida framover, har reist spørsmål om hvordan de bygningsmessige tiltakene på hyttene skal administreres og

Og her har beveren gjort godt arbeide.

(Lars Fagerheim)

gjennomføres. Foreningens administrasjon er i dag stort sett rettet inn på den forretningsmessige drifta av foreningen, og foreningen har ikke noen håndverkere knyttet til seg. Dette er ting som må drøftes i tida framover. Samtidig er det helt klart at all den dugnadsinnsats som nå gjøres på TT's hytter, må verdsettes meget høgt. Tilsynene og dugnadsgjengene utgjør en helt nødvendig basis for drift og vedlikehold av hyttene. Samtidig er det riktig å sikre og opprettholde samarbeid med lokale håndverkere som kan utføre byggearbeid og vedlikehold på hyttene.

Gamle bord og gamle bordskikker

Av KIRSTEN MØRCH

På den staselige Gjevilvasshytta finnes det to kjempebord. Begge står i Tingstua, det ene i peisestuen der, det andre i spisestuen. Tingstua var sorenskriver-gård fra Meldal. Anders Rambech,- Eidsvollsmann fra 1814, bygget den i sin tid. Hver gang jeg gjester Gjevilvasshytta og ser disse bordene, blir jeg så imponert over størrelsen. Hvert bord er laget av en stokk. Her er ikke noe limet eller skrudd fast. Lengden kan være ca. 4-5 m, bredden 60-70 cm. og tykkelsen 10 cm. Hvert bord har noen huggestabbe-lignende støtter å stå på. Hvor har disse bordene vært tidligere? Hvor gamle kan de være? Om noen har opplysninger å gi, er det fint.

Jeg har ikke greid å finne ut stort om det, men noe vet man: Bordet i peisestuen ble kjøpt på Detlie gård i Oppdal. Bordet lå under stabburet der, og det ble bare tatt frem og brukt en gang i året, i slaktetiden.

Det var Trondhjems Turistforenings Arne Falkanger og Gunnar Birkeland som fikk se det og som «orda frampå» om å få kjøpe det. Prisen? Gårdbrukeren nevnte 100 kr., og det syntes kjøperne var fint, men da de ikke straks svarte ja, sa eieren at fikk han ikke 100 kr. for bordet, så ville han heller hugge det opp til ved! – Det ble kjøp, heldig for oss alle. Det var godt at bordet ble i Oppdal og ikke ble tatt ut av bygda, som så mye av gammel treskurd blir.

Om det andre bordet som nå står i den store, blåmalte spisestuen i Tingstua, har jeg fått vite at det sannsynligvis kommer fra Aalbu i Oppdal. Det var Trondhjems Turistforenings formann, Fridtjof Brun, som kjøpte bordet privat. Familien kom ikke til å